

Mehmet Hulûsi Yazgan'ın celi ta'lik levhası

300 kuruş maaşla sınıf-ı aslisine terfi etti. 1 Mayıs 1924 tarihine kadar bu görevini sürdürdü. Bunun yanında 14 Mayıs 1915'te Evkaf Nezâreti'ne bağlı Medresetü'l-hattâtîn'de 300 kuruş maaşla ilk tadrîs kadrosunda nesta'lik hattı muallimliğine tayin edildi ve maaşı bir yıl sonra 600, iki yıl sonra 1300 kuruşa yükseltildi. 26 Mart 1921'de Evkaf Nezâreti tarafından 431 kuruş 30 para maaşla İstanbul Sultan Selim Camii üçüncü müezziniğine getirildi. Hayatının sonuna kadar bu görevini sürdürdü. Evinde ve Sultan Selim Camii'nde meraklarına nesta'lik meşketti, pek çok talebe yetiştirdi. Harf inklâbının ardından kendisine Halil Ethem Bey'in (Eldem) aracılığıyla türbeler bekçiliği görevi verildi. Mevlevî tarikatına intisap eden, aynı zamanda mesnevîhanlık yapan Hulûsi Efendi hayatının son on yılını geçim sıkıntısı içinde ve kısmî felçli olarak geçirdi. 8 Ocak 1940 tarihinde vefat etti ve Edirnekapı Mezarlığı'na defnedildi, ancak kabri kaybolmuştur. Hulûsi Efendi'nin Nâdire Hanım'la evliliğinden Hayri adında bir oğlu dünyaya gelmiştir. Son devrin hattatlarından Mustafa Halim Özyazıcı, Macit Ayrıl, Küçük Macit Bey, Hikmet Bey, Şeref Akdik, Kemal Batanay, Hamit Aytaç, Murta-zâzâde Ârif Efendi ve Hüseyin Hüsnü, Hulûsi Efendi'nin önde gelen talebeleri arasında yer alır.

Mehmet Hulûsi'nin hat sanatında listesi verilemeyecek kadar çok eseri arasında Eski Büyük Millet Meclisi binasının toplantı salonunda, "Hâkimiyet milletindir" levhası, Vakıf Gureba Hastahanesi girişinde 1335'te (1917) yazdığı, "Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi" levhası, Sultan Ahmed Camii'nde "Keşefe'd-ducâ bi-cemâlih" levhası, Sultan Selim Camii'nde biri celi sülûs, diğeri celi nesta'lik iki levhası, Abdülhak Hâmid'in Sultan Selim Türbesi'nde bulunan "Türbe-i Selim-i Evveli Ziyâret" adlı manzumesinin nesta'lik hatla yazılmış levhası, Yenikapı Mevlevîhânesi için 1327'de (1909) yazdığı dokuz be-

yitte celi ta'lik "Semâ Gazeli", Bakırköy'de Sultan Reşad'ın inşa ettirdiği, bugün Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastahanesi olarak kullanılan kışlanın kitâbesi, Fâtih Camii hazîresinde Maliye Nâzırı Ahmed Nazif Paşa'nın 1323 (1905) tarihli celi ta'lik kabir kitâbesi, Kahire'de Menyel Sarayı'nda Prens Mehmed Ali'nin yaptırdığı mescidin duvarında çini üzerine yazılmış celi nesta'lik ezan metni, pek çok hilyesi arasında Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde kayıtlı (Güzel Yazılar, nr. 885) 1335 (1917) tarihli, 117 x 75 cm. ebadında nesta'lik hilyesi, Dârü'l-kütübî'l-Mısıryye'de kayıtlı (Nevâdirü'l-mahtûât, Tal'at, nr. 51) 24 x 41 cm. ebadında nesta'lik hilyesi, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı Hat Koleksiyonu'nda bulunan 1340 (1922) tarihli nesta'lik hilyesi sanatına örnek gösterilebilir. Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi Hat Koleksiyonu'nda celi nesta'lik levhaları sergilenmektedir (nr. 130-0087, 96, 97, 107, 124).

BİBLİYOGRAFYA :

İstanbul Şer'iyye Sicilleri Arşivi, Dosya, nr. 2912; *İlmîyye Salnâmesi*, s. 188; *İstanbul Bel-desi İhsâniyyât Mecmuası*, İstanbul 1335, s. 14; Mehmed İzzet v.dğr., *Darüşşafaka, Türkiye'de*

İlk Halk Mektebi, İstanbul 1927, s. 65, 66, 95; İbnülemin, *Son Hattatlar*, s. 557; Muhiittin Serin, *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*, İstanbul 2010, s. 376; M. Uğur Derman, "Vefatının 40. Yıldönümü Dolayısıyla Hattat Hulûsi Efendi", *KAM*, IX/1 (1980), s. 32-54.

MUHİTTİN SERİN

YAZI

(bk. HAT).

YAZI TAKIMI

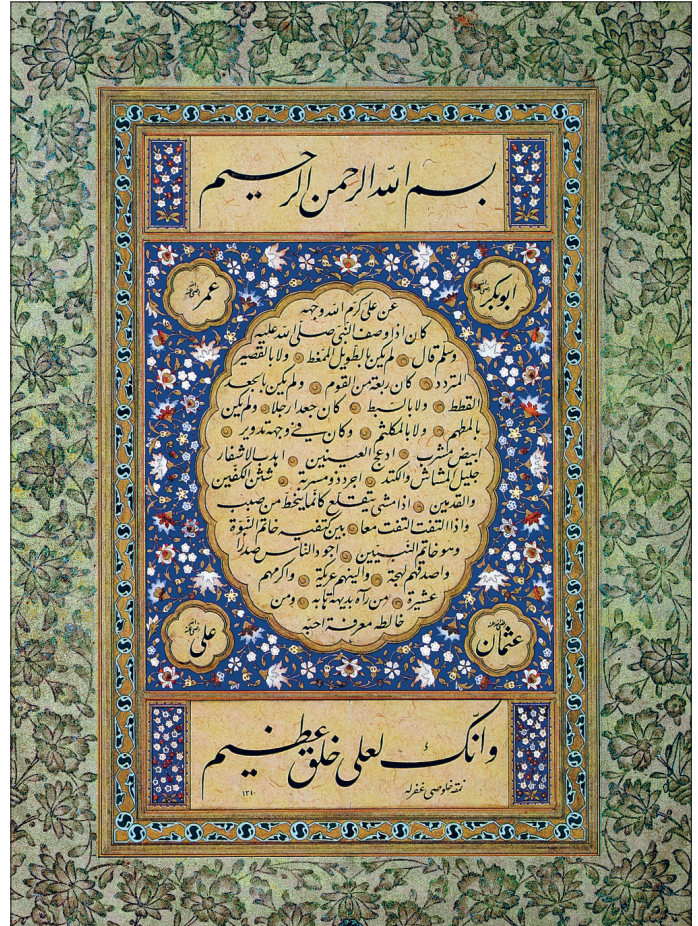
(bk. HOKKA).

YAZICI, Mehmet Emin

(1883-1945)

Hattat ve neyzen.

5 Cemâziyevvel 1300 (14 Mart 1883) tarihinde Tophane Defterdar mahallesinin Türkgücü sokağındaki -1967 yılına kadar yıkılmadan kalan- 48 numaralı evde doğdu. Babası Hırka-i Şerif Camii hatibi Hâfız Eyüp Sabri Efendi'dir. Evlerinin yakınında

Mehmet
Hulûsi
Yazgan'ın
ta'lik ve
celi ta'lik
hilye-i saâdet
levhası
(Ekrem
Hakka
Ayyerdi
hat koleksiyonu)

YAZICI, Mehmet Emin

bulunan Sirkeci İbtidâî Mektebi'ndeki tahsilinden sonra kendisinden üç yaş büyük olan ağabeyi Ömer Vasfî ile beraber aynı semtteki Fevziye Rüşdiyesi'ne devam ederken mektebin hüsn-i hat muallimi Çukurcumalı Kadri Efendi'den sülûs-nesih yazılarını öğrenmeye başladı. Lise tahsilini Vefa İdâdisi'nde tamamladı.

Kabiliyeti sayesinde hat sanatında hat üstatlarının yanına gitmeden sülûs-nesih ve celif sülûs yazılarını ilerletti. Ağabeyi ta'lik hattı meşketmek üzere salı günleri Sâmi Efendi'ye giderken kardeşini de beraberinde götürürdü. Gençliğinde ney üfleyen ve Aziz Dede'nin dostlarından olan Sâmi Efendi'nin, genç neyzen Emin Efendi'ye yanında getirdiği neyini üfleterek zevkle dinlediğini ve, "Bu oğlunda kudemâ tarzı var, işittikçe safalanıyorum" dediğini aynı meclislerde bulunan M. Necmeddin Okyay nakletmektedir. Bu ziyaretlerde Mehmet Emin yazılarını Sâmi Efendi'ye gösterdiğinde o da bazı harf tariflerinde bulunurdu. Bu tarzdaki faaliyetleri onun hat sanatındaki feyiz sebebi olmuştur.

Cami derslerinin yanı sıra Hukuk Mektebi'ne iki yıl devam edebilen Emin Efendi 1902'de Posta ve Telgraf İdaresi Mektûbî Kalemi'ne girdi. 1914'te Bursalı Râşid Efendi'nin emekliye ayrılması üzerine Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Harita Dairesi hattatlığına tayin edildi. Buradaki askerî haritalarda zemini doldurmak için kullanılan uzun keşîdeli yazıları hazırlıyordu. O zamana kadar hat sanatına amatör zevkiyle bağlı kalan Mehmet Emin böylece hattatlığı kendisine meslek edindi. Sâmi Efendi yolunda celif sülûs yazan ağabeyinin eserlerini ince tashihten geçirerek bu yazıdaki maharetini de arttırdı. Meşketmediği halde bakmak suretiyle ta'lik hattını da ilerletti. Harita dairesindeki memuriyetinden kısm-ı sâlis mümeyyizliğine terfi ettikten sonra Nisan 1923'te Anadolu'ya geçerek Ankara'da bulundu; 1927'de kısm-ı evvel mümeyyizi oldu. Ancak bu yıllarda sürekli biçimde Ankara'da vazifelenendirilmediği anlaşılmaktadır. 1 Ağustos 1931'de emekliye ayrılan Mehmet Emin Efendi bundan sonraki hayatını Tophane'deki evinde hat ve mûsiki meşguliyetiyle geçirdi.

Emin Efendi sanattaki mevkii itibarıyla XIX. yüzyılın emsalsiz hattat, neyzen ve mûsikîşinası Kazasker Mustafa İzzet Efendi ile eşdeğerdedir. Ancak yaşadığı yıllarda bu sanatlara karşı ilginin azalması Emin Efendi'nin bu meslektaşına kadar velûd ol-

Mehmet
Emin
Yazıcı'nın
celif sülûs
levhası
(Ekrem
Hakkı
Ayverdi
hat koleksiyonu)

masına ve eser vermesine imkân bırakmamıştır. Emin Efendi'nin hat sanatındaki en büyük mahareti yazı taklidindedir (bk. HAT). Bu hususiyetinden ağabeyinin bile haberi olmamıştır. Zira Emin Efendi, ağabeyinin 26 Kasım 1928'deki vefatından sonra Necmeddin Okyay'ın teşvikiyle hattın bu zor sahasında kudretini göstermiştir. Taklit, başka sanatlarda hoş karşılanmamasına mukabil hüsn-i hatta pek makbul sayılmış; birbirine zıt şivedeki hattatların yazısına bakarak onun aynı fotoğraf kudretiyle kâğıda aktarabilmek her hattatın başaramayacağı bir iş olarak takdir edilmiştir. Şeyh Hamdullah, Hâfız Osman, Mustafa Râkım, Mahmud Celâledin, Mehmed Şevki ve Hasan Rızâ efendiler Emin Efendi'nin taklit ettiği üstatlar arasındadır. Kendisinin müzelerde ve hususi koleksiyonlarda sülûs-nesih kıtalarına ve celif sülûsle levhalarına rastlanmaktadır. Taşa mahkûk yegâne celif sülûs kitabesi Sultanhamam'daki 1. Vakıf Hanı önünde bulunan küçük çeşmenin üstündedir. Faik Sabri Bey'in (Duran) hazırladığı, Viyana'da basılan *Orta Atlas*'in keşîdeli sülûs yazıları da Emin Efendi tarafından yazılmıştır.

Evlenmeden vefat eden ağabeyi Ömer Efendi'nin vasiyeti üzerine ancak 1930'larda evlenen Emin Efendi'nin çocuğu olmadı. 1943 yılı Ağustosunda sağ tarafına gelen felç yüzünden artık her iki sanatını da icra etmekten mahrum kaldı. 3 Şubat 1945'te vefatının ertesi günü Eyüp'te Gümüşsuyu Kabristanı'nda ağabeyinin yanına defnedildi. Kendisini çok takdir eden Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanda hüner sahibi bir tip olarak yeterince tahlil ettiği (s. 227-270) Neyzen Emin Yazıcı sanattaki mevkii kadar ahlâkî meziyetleriyle de örnek şahsiyetlerdendir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmet Hamdi Tanpınar, *Huzur*, İstanbul 1949, s. 227-270; İbnülemin, *Son Hattatlar*, s. 80-84,

262-267; Şevket Rado, *Türk Hattatları*, İstanbul, ts. (Yayın Matbaacılık), s. 255-257; M. Uğur Derman, *Türk Hat Sanatının Şâheserleri*, İstanbul 1982, rs. 51; a.mlf., *Eternal Letters from the Abdul Rahman Owais Collection of Islamic Calligraphy* (trc. Irvin Cemil Schick), Sharjah 2009, s. 280-283; a.mlf., *Ömrümün Bereketi: 1*, İstanbul 2011, s. 44-63; a.mlf., "Kardeş İki Hattatımız: Ömer Vasfî Efendi-Neyzen Emin Efendi", *50 San'at Sever Serisi*, sy. 22, İstanbul 1966, s. 1-9; *İslâm Kültür Mirasında Hat San'atı* (haz. M. Uğur Derman), İstanbul 1992, s. 228; Ali Alparslan, *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi*, İstanbul 1999, s. 97; Muhittin Serin, *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*, İstanbul 2010, s. 258-261.

M. UĞUR DERMAN

□ MÛSİKİ. Türk mûsikisinin son döneminde yetişen en önemli neyzenlerden olup mûsiki hocalığı ve besteleriyle de tanınmıştır. Küçük yaşta başladığı hat meşkleri sırasında tanıdığı Nusretiye Camii kayyımlarından Hâfız Hâşim Efendi'den meşkettiği Nâyî Osman Dede'nin rast Mevlevî âyiniyle mûsiki çalışmalarına başladı. Bu çalışmalarını Kulekapı (Galata) Mevlevîhânesi kudümzenbaşısı Râif Dede'den âyinler geçerek devam ettirdi. Bu arada on üç yaşlarında aynı mevlevîhânenin neyzenbaşısı Aziz Dede'den ney meşketti. Bu meşkler yıllarca Galata Mevlevîhânesi ile Aziz Dede'nin Üsküdar'daki evinde devam etti; ardından Galata Mevlevîhânesi neyzenleri arasına katıldı. O sırada Şevket Gavsî Bey'den Batı müziği notası ve nazariyatı, Rauf Yektâ Bey'den Hamparsum ve Batı notası ile nazariyat dersleri aldı.

Râif Dede'nin vefatından sonra Altıncı Belediye Dairesi muhasebecisi hânende, Hâfız İshakefendizâde Sâdık Bey ve Bolâhenk Nûri Bey'den pek çok fasıl geçti; Nûri Bey'in karcıgar ve bûselik âyinlerini bizzat kendisinden notaya aldı. Tophane'de Karabaş Dergâhı şeyhi ve Kâdirihâne zâkirbaşısı Hopçuzâde Ahmed Efendi'den Nâyî Osman Dede'nin mi'râciyyesinin dü-